

Pracovná skupina pre potravinový reťazec, 11. apríla 2022

Zhrnutie správy zo zasadnutia:

Predseda Tim Cullinan (IE). Na konci apríla bude zopakovaná výzva na zaslanie kandidatúr na pozíciu 2. podpredsedu.

Expertná skupina Európskeho mechanizmu pripravenosti a reakcie na krízy v oblasti potravinového zabezpečenia (EFSCM): prezentácia DG AGRI o riadení poľnohospodárskych a potravinárskych trhov a diskusia

Predsedajúci na úvod zdôraznil rolu potravinovej bezpečnosti v kontexte prebiehajúcej krízy na UA a rastúcich cien vstupov v poľnohospodárstve. V tejto súvislosti podľa neho treba prehodnotiť stratégie EZD.

Zástupca Komisie pripomenul, že zverejnený pohotovostný plán dodávok potravín a potravinového zabezpečenia, ktorý Komisia prijala 12. 11. 2021 v nadväznosti na krízu pandémie a v súlade so stratégiou F2F, usiluje o väčšiu odolnosť potravinového reťazca EÚ. Za najväčšie úskalia považuje jeho vysokú mieru závislosti na niektorých dovážaných vstupoch/komoditách/potravinách (vrátane rýb) a z toho plynúcu zraniteľnosť. Pohotovostný plán je preto založený na princípoch spolupráce, koordinácie, komplementarity, monitoringu, voľnom pohybe tovaru a osôb a lepšej komunikácie. Za týmto účelom Komisia zriadila EFSCM a aktuálne spolupracuje s JRC na 2 štúdiách, cieľom ktorých je zmapovať najväčšie riziká a zraniteľnosť potravinového reťazca. V roku 2024 bude vykonaná ďalšia štúdia týkajúca sa možnosti využívania digitalizácie na väčšiu transparentnosť trhu. Ďalšie zasadnutie expertnej skupiny je naplánované na 4. 5. 2022.

Diskusia:

Predsedajúci upozornil, že Komisia by mala pri schvaľovaní národných strategických plánov a presadzovaní cieľov EZD zohľadniť aj aktuálnu situáciu na UA. Ďalej upozornil, že Komisiou navrhnutá krízová rezerva (500 mil. eur) bude financovaná z rozpočtu I. piliera SPP (teda vlastnými prostriedkami poľnohospodárov), zaujímalo ho teda, či bude pre poľnohospodárov k dispozícii aj iný zdroj financovania.

FR reprezentantka ocenila snahu Komisie hľadať riešenie na posilnenie odolnosti, ale podľa nej sú poľnohospodárske družstvá zo štátnej podpory vylúčené.

AT reprezentant odporučil venovať väčšiu pozornosť kratším (nie nutne regionálnym) hodnotovým reťazcom, ktoré sú odolnejšie a môžu predstavovať vhodné nástroje počas kríz.

Zástupca Komisie v reakcii uviedol, že EZD a F2F nepredstavujú problém, ale naopak, riešenie v podobe prechodu na väčšiu odolnosť a udržateľnosť. K financovaniu krízovej rezervy uviedol, že je takto navrhnutá – ako mimoriadne opatrenie financované prostriedkami SPP. Pripomienke o FR družstvách a ich spôsobilosti na štátnu podporu neporozumel a vyzval preto FR reprezentantku na poskytnutie detailov písomne.

Sekretariát sa informoval, aké konkrétne opatrenia plánuje Komisia v krátkodobom horizonte ako reakciu na súčasnú krízu.

IE zástupca upozornil, že vysoké produkčné náklady nie sú spravodlivo rozložené medzi jednotlivé články dodávateľského reťazca, ale nesú ich najmä prvovýrobcovia, čo je podľa neho nutné riešiť aj

v rámci nekalých obchodných praktík.

Zástupca Komisie v reakcii uviedol, že Komisia teraz analyzuje predchádzajúcu krízu Covid-19 a dopady prijatých opatrení. Čo sa týka zdražovania potravín, pokiaľ náklady rastú poľnohospodárom, je prirodzené, aby sa ceny proporcionálne zvýšili naprieč celým reťazcom, pretože poľnohospodári nemôžu predávať svoju produkciu pod nákladmi. Komisia sa usiluje o zlepšenie fungovania dodávateľského reťazca zákazom niektorých typov praktík, tento proces naďalej prebieha, Komisia uvíta konkrétne príklady porušovania pravidiel alebo pochybných praktík od členov C-C. K problematike hnojív uviedol, že je veľmi dobre oboznámený s pozíciou C-C.

Smernica (EÚ) 2019/633 o nekalých obchodných praktikách medzi podnikmi v poľnohospodárskom a potravinovom dodávateľskom reťazci

1. Prehľad transpozície a implementácie v členských štátoch EÚ

Sekretariát pripomenul hlavné prvky - zoznamy „čiernych“ a „sivých“ praktík smernice, ktorá vstúpila do platnosti v máji 2019.

Zoznam „čiernych“ praktík:

- platba po 30 dňoch za poľnohospodársko-potravinárske produkty podliehajúce rýchlej skaze
- platba neskôr ako 60 dní za ostatné poľnohospodársko-potravinárske produkty
- krátky časový predstih zrušenia objednávky poľnohospodársko-potravinárskych produktov podliehajúcich rýchlej skaze
- jednostranné zmeny zmluvy zo strany kupujúceho
- požiadavka kupujúceho o platby od dodávateľa nesúvisiace s konkrétnou transakciou
- riziko straty a znehodnotenia prechádzajúce na dodávateľa
- odmietnutie písomného potvrdenia zmluvy o dodávke zo strany kupujúceho aj napriek žiadosti dodávateľa
- zneužitie obchodného tajomstva kupujúcim
- obchodné odvetné opatrenia zo strany kupujúceho, pokiaľ sa dodávateľ rozhodne uplatniť svoje zmluvné/zákonné práva
- prenesenie nákladov na reklamácie zákazníkov na dodávateľov

Zoznam „sivých“ praktík, ktoré sú zakázané, pokiaľ neboli skôr a jednoznačne zjednané v zmluve: vrátenie nepredaných výrobkov, platba dodávateľa za naskladnenie, vystavenie a zaradenie, za zľavy a propagáciu, za marketing, za uvedenie na trh kupujúcim, za personál kupujúceho a vybavenie priestorov.

Termín transpozície smernice do vnútroštátnych predpisov členských štátov bol 1. 5. 2021. Komisia vydala 27. 10. 2021 správu, v ktorej zhodnotila proces transpozície a vykonávanie smernice. Transpozíciu doteraz nevykonalo už len RO, čiastočne ju dokončili AT a CZ. Na konci marca mala byť zverejnená ďalšia ročná správa Komisie o priebehu vykonávania smernice, zverejnenie správy sa však oneskorilo.

2. Prezentácia výsledkov implementácie smernice v ES a RO

ES: Tento bod prezentoval Gabriel Trenzado (CA-E). Uviedol, že v ES bola prvá legislatíva usilujúca o zlepšenie fungovania potravinového reťazca prijatá v roku 2013. Neskôr zákonom z roku 2020 boli prijaté naliehavé opatrenia v oblasti poľnohospodárstva a potravinárstva. Výsledkom transpozície je, že napr. zmluvná cena, ktorú prvovýrobca alebo skupina prvovýrobcov obdrží za svoju produkciu,

musí byť v každom prípade vyššia než ich celkové náklady alebo skutočné výrobné náklady. V rámci potravinového dodávateľského reťazca uhradí každý hospodársky subjekt cenu, ktorá sa rovná skutočným nákladom na výrobu takeého produktu, alebo cenu vyššiu. Maloobchodníci nesmú uplatňovať ani ponúkať maloobchodnú cenu, ktorá je nižšia ako skutočná nákupná cena potravín. Poľnohospodárske družstvá sú z pôsobnosti zákona za splnenia určitých požiadaviek vylúčené. Predaj produkcie družstiev konečným zákazníkom zohľadňuje priemerné náklady ich členov a prevádzkové náklady družstva.

RO: Cristian Gavrilă referoval o procese tvorby národnej legislatívy v období 2009/2010, týkala sa poľnohospodárskych a potravinárskych produktov podliehajúcich rýchlej skaze. V roku 2016 bol skrátený termín platieb za tieto produkty oproti ostatným produktom, ale v roku 2021 bola legislatíva opäť pozmenená a kratšie termíny platieb pri produktoch podliehajúcich rýchlej skaze boli zrušené. Národné právne predpisy vzniknuté transpozíciou smernice boli 11. 4. 2022 ratifikované prezidentom a sú veľmi blízke pôvodnej európskej smernici. RO reprezentant za špecifický problém svojej krajiny označil vysoký podiel obchodných reťazcov na trhu (80 %) a hoci je podnákladový predaj zakázaný, v praxi je situácia úplne odlišná. Producenti v RO môžu svoju produkciu predávať prakticky prostredníctvom supermarketov, ktoré stanovujú výkupné ceny, ale nezohľadňujú produkčné náklady. Vzhľadom na súčasné vysoké ceny energií a ostatných vstupov teraz poľnohospodári žiadajú od vlády podporu, pretože reťazce odmietajú tento nárast nákladov zohľadniť a navýšiť výkupné ceny. Nové právne predpisy budú regulovať aj jednu z najzávažnejších nekalých praktík v RO, ktorou je legálna možnosť maloobchodníkov znížiť nákupnú cenu od dodávateľov po transakcii o 25 % v rámci tzv. množstvej zľavy. Dopady tohto zákonom povoleného zníženia výkupnej ceny sú pre prvovýrobcov závažné, zisky poľnohospodárov veľmi nízke a v určitom období prakticky nulové. Na záver uviedol, že je nepravdepodobné, že by po uplatňovaní EÚ smernice už v RO nedochádzalo k nekalým obchodným praktikám.

3. prezentácia Charty maloobchodných a potravinárskych služieb IFA

Robert Malone (IE) referoval o výraznom tlaku na znižovanie maloobchodných cien potravín v IE maloobchodnom sektore. Tlak je neudržateľný, preto je nutné riešiť nerovnováhu v dodávateľskom reťazci a posilniť postavenie poľnohospodárov, ktorí sú najslabším článkom reťazca a negatívne na nich doliehajú zvyšujúce sa produkčné náklady a nízke výkupné ceny. Organizácia IFA sa preto rozhodla zverejniť Chartu s cieľom zaviesť osvedčené obchodné postupy a dohodnuté záväzky zahŕňajúce všetky zúčastnené strany v dodávateľskom reťazci. V rámci Charty sa od maloobchodníkov požaduje záväzok k 6 kľúčovým požiadavkám:

- maloobchodník bude jednať so všetkými dodávateľmi profesionálnym spôsobom
- výberové konania na dodávky stanoveného množstva a kvality od jednotlivých poľnohospodárov budú mať viacročný charakter a budú poskytovať väčšiu istotu a podporu proti dopadom nepredvídateľných sezónnych udalostí, ktoré môžu mať vplyv na produkciu potravín
- maloobchodník sa nebude zapájať do žiadnej nekalej obchodnej praktiky uvedenej v smernici (EÚ) 2019/633
- v rámci svojho programu udržateľnosti zohľadní maloobchodník výrobné náklady pre každý sektor, ako je hlásené renomovaným poskytovateľom a zaistí, aby poľnohospodári

obdržali zodpovedajúcu cenu za svoj produkt, čo im poskytuje primeranú maržu nad výrobnými nákladmi

- v rámci zľavových akcií na poľnohospodárske a potravinárske produkty upresní maloobchodník vopred dobu trvania akcie a predpokladané množstvo produktov na objednávku za zvýhodnenú cenu. Predajca sa nebude usilovať o lacné potraviny/pod nákladmi, ktoré by akýmkoľvek spôsobom poškodili životaschopnosť domácich IE poľnohospodárov

- maloobchodník bude používať iba schválené logá a zdrží sa používania vlastných log